

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

ВОСЬМЕ СКЛИКАННЯ

05.05.2026

До питання: «Про презентацію проєкту регіональної програми «Маршрут доступності», спрямованої на створення безбар'єрного середовища для маломобільних ветеранів з інвалідністю, які проживають у сільській місцевості».

ВИСНОВОК

постійної комісії з питань реалізації національної стратегії ветеранської політики

1. Схвалити концепцію проєкту регіональної програми «Маршрут доступності», спрямованої на створення безбар'єрного середовища для маломобільних ветеранів з інвалідністю, які проживають у сільській місцевості.

2. Рекомендувати Хмельницькій обласній військовій адміністрації розглянути зазначений проєкт програми з метою його подальшого доопрацювання та подання на затвердження у встановленому порядку (проєкт програми «Маршрут доступності» додано).

Заступник
голова комісії

Олександр РОЗІЗНАНИЙ

ОБЛАСНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА «МАРШРУТ ДОСТУПНОСТІ»

забезпечення безбар'єрного доступу у місці проживання, облаштування прибудинкових територій та формування доступного середовища для пересування ветеранів війни з обмеженою мобільністю в межах територіальних громад на 2026–2027 роки

1. ОБҐРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ПРОГРАМИ

Відповідно до Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Разом з тим внаслідок збройної агресії російської федерації в Україні значно зросла кількість ветеранів війни, зокрема осіб з пораненнями, інвалідністю та обмеженою мобільністю.

Сьогодні на державному рівні активно формується політика безбар'єрності, спрямована на створення доступного середовища для осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення. Водночас практична реалізація цих підходів переважно зосереджена у великих містах та пілотних проєктах. Натомість ветерани війни, які проживають у сільській місцевості та малих громадах, часто залишаються поза системними рішеннями у сфері доступності. Саме тому існує потреба у впровадженні регіональних механізмів, які забезпечать реальне поширення принципів безбар'єрності на рівень кожної громади. Програма спрямована на те, щоб безбар'єрність стала не декларацією, а доступною реальністю для ветеранів незалежно від місця їх проживання.

У сільській місцевості області залишаються актуальними системні рішення щодо:

- забезпечення доступності прибудинкових територій;
- організації безпечного пересування;
- адаптації життєвого простору до потреб маломобільних осіб.

Наявна державна та місцева підтримка переважно спрямована на:

- грошові виплати,
- медичні послуги,
- внутрішні зміни житла.

Водночас критичною проблемою залишається саме фізична доступність простору поза межами житла, що фактично обмежує базову життєдіяльність ветеранів.

Для більшості ветеранів з обмеженою мобільністю ключовим є не лише проживання у будинку, а можливість **пересування за базовим життєвим маршрутом**, який включає:

ветеран → прибудинкова територія → виїзд з подвір'я → дорога місцевого значення → ЦНАП → заклад охорони здоров'я → об'єкти торгівлі → зупинка громадського транспорту → повернення додому

На сьогодні цей маршрут у сільській місцевості у більшості випадків є:

- фізично недоступним;
- небезпечним для самостійного пересування;
- залежним від сторонньої допомоги.

Основними обмеженнями є:

- відсутність під'їзних шляхів з твердим покриттям;
- неналежний стан прибудинкових територій;
- відсутність освітлення;
- відсутність пандусів та з'їздів;
- відсутність елементів навігації;
- відсутність облаштованих зон короткочасного відпочинку.

Окремо проблемним залишається:

- доступ безпосередньо до житлового будинку;
- у разі потреби — забезпечення доступу до входу в житло.

Таким чином, безбар'єрність повинна розглядатися не як окремі елементи (пандус чи доріжка), а як єдина маршрутна система доступності у межах громади.

Ще більш нагальною проблемою виступає обмеження мобільності безпосередньо на прибудинкових територіях, де проживає ветеран у сільській місцевості, включаючи неможливість самостійного виконання базових побутових та господарських дій.

2. МЕТА ПРОГРАМИ

Метою Програми є створення системних умов для забезпечення безбар'єрного, безпечного та самостійного пересування ветеранів війни з обмеженою мобільністю у межах їхнього життєвого простору шляхом комплексного облаштування та адаптації прибудинкових територій у сільській місцевості області.

Досягнення мети передбачає:

1. усунення фізичних бар'єрів, які унеможливають або суттєво ускладнюють доступ ветеранів до власного житла, двору та господарських об'єктів;
2. формування доступного середовища, що забезпечує можливість самостійного пересування без постійної сторонньої допомоги;
3. підвищення рівня безпеки перебування на прибудинковій території (зменшення ризиків травматизму, падінь, ускладнень стану здоров'я);
4. забезпечення рівного доступу ветеранів до базових умов життєдіяльності незалежно від місця проживання (особливо у сільській місцевості);
5. інтеграцію ветеранів у життя територіальних громад через усунення інфраструктурної ізоляції.

Програма спрямована на перехід від практики надання виключно соціальної допомоги до формування сталої інфраструктурної підтримки, яка забезпечує довгостроковий ефект та підвищує якість життя ветеранів.

3. ЗАВДАННЯ ПРОГРАМИ

Для досягнення мети Програми визначаються такі основні завдання:

3.1. Формування системи обліку та ідентифікації потреб

- проведення комплексного збору інформації про ветеранів війни з обмеженою мобільністю, які проживають у сільській місцевості області;
- створення та ведення єдиного обласного реєстру отримувачів послуг у межах Програми;
- здійснення верифікації даних з урахуванням медичних показників, рівня мобільності та соціального стану;
- визначення пріоритетності надання послуг залежно від ступеня обмеження мобільності.
- формування та постійне оновлення реєстру як основи для планування фінансування та черговості виконання робіт.

3.2. Оцінка стану прибудинкових територій та визначення бар'єрів

- проведення виїзних обстежень прибудинкових територій
- Передбачається:*
- створення робочих груп на рівні територіальних громад (представники ОМС, соціального захисту, технічні спеціалісти);
 - проведення виїзних обстежень за місцем проживання ветеранів;
 - аналіз існуючого стану прибудинкової території (покриття, доступність, рельєф, наявність перешкод);
 - фотофіксація та документування виявлених проблем;
 - підготовка технічного висновку щодо необхідних заходів.
 - оцінка виходу до елементів громади (дорога, зупинка, соціальні об'єкти);
 - визначення технічної можливості облаштування безбар'єрного доступу;
 - формування технічних висновків щодо необхідних видів робіт.

3.3. Розробка індивідуальних рішень адаптації

- підготовка індивідуальних планів облаштування для кожного отримувача послуг;
- визначення оптимальних технічних рішень з урахуванням типу житлової забудови та особливостей території;
- розрахунок орієнтовної вартості виконання робіт;
- погодження планів з органами місцевого самоврядування.

3.4. Реалізація заходів з облаштування безбар'єрного середовища

- виконання робіт з улаштування твердого покриття прибудинкових територій;
- облаштування пішохідних доріжок для безпечного пересування;
- встановлення пандусів, з'їздів та інших елементів доступності;
- забезпечення освітлення територій для підвищення рівня безпеки;
- створення умов доступу до господарських будівель та інших об'єктів у межах двору.

3.5. Забезпечення ефективного механізму співфінансування

- впровадження моделі фінансування за рахунок обласного бюджету та бюджетів територіальних громад;

- залучення додаткових джерел фінансування (державні програми, гранти, міжнародна технічна допомога);
- стимулювання участі громад у реалізації Програми (у тому числі шляхом надання матеріалів, техніки, трудових ресурсів);
- диференціація умов співфінансування залежно від фінансової спроможності громад.

3.6. Забезпечення контролю якості та прозорості виконання

- впровадження системи моніторингу реалізації Програми;
- здійснення технічного контролю якості виконаних робіт;
- проведення фото- та відеофіксації результатів;
- забезпечення відкритості інформації про використання бюджетних коштів;
- організація зворотного зв'язку з отримувачами послуг.

3.7. Досягнення соціального ефекту та інтеграції ветеранів

- зменшення рівня залежності ветеранів від сторонньої допомоги у повсякденному житті;
- підвищення рівня їхньої самостійності та мобільності;
- покращення якості життя та психологічного стану;
- формування у громадах культури безбар'єрності та інклюзії.

4. ЦІЛЬОВА ГРУПА

- ветерани війни;
- особи з інвалідністю внаслідок війни;
- військовослужбовці, які повернулися після поранень;
- інші особи, які мають обмежену мобільність внаслідок участі у бойових діях.

Пріоритет:

I–II група інвалідності

ампутації

тяжкі порушення опорно-рухового апарату

5. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ

5.1. Бюджети територіальних громад

Участь громад у фінансуванні є визначальною та обов'язковою умовою реалізації Програми та передбачає:

- співфінансування заходів з облаштування прибудинкових територій;
- організацію виконання робіт на місцях;
- забезпечення технічного супроводу та контролю.

Форми участі громад:

- пряме фінансування робіт;
- надання матеріалів (щебінь, бетон, покриття);
- використання комунальної техніки;
- залучення працівників комунальних підприємств.

Участь громади забезпечує:

- зацікавленість у результаті,

- ефективність використання коштів,
- швидкість реалізації.

5.2. Обласний бюджет

Фінансування з обласного бюджету є допоміжним інструментом реалізації Програми та спрямовується на:

- співфінансування заходів у територіальних громадах;
- забезпечення координації, моніторингу та контролю виконання Програми;

- підтримку громад з низькою фінансовою спроможністю.

Обласний бюджет виконує роль “пускового механізму”, який:

- запускає процес реалізації,
- забезпечує рівність доступу,
- стимулює участь громад.

5.3. Залучення донорського фінансування (благодійні фонди та організації) та міжнародної технічної допомоги

Одним із ключових напрямів фінансування Програми є залучення ресурсів донорських організацій, міжнародних фондів та партнерських структур.

Вона може включати:

- грантові кошти,
- матеріали та обладнання,
- експертну підтримку,
- фінансування конкретних проєктів.

5.4. Залучення місцевого бізнесу до фінансування Програми

Важливим додатковим джерелом фінансування Програми є залучення суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність на території територіальних громад області, зокрема підприємств аграрного сектору.

У більшості сільських громад області аграрні підприємства є ключовими платниками податків та партнерами громад.

Залучення бізнесу до реалізації Програми здійснюється на добровільних засадах через:

- укладення меморандумів про співпрацю між органами місцевого самоврядування та підприємствами;
- включення заходів Програми до соціальних угод з оренди аграрного фонду;
- спрямування частини коштів, що виділяються підприємствами на розвиток громад, на реалізацію заходів з безбар'єрності;
- участь підприємств у співфінансуванні конкретних об'єктів (адресна підтримка ветеранів);
- надання матеріальних ресурсів (будівельні матеріали, техніка, виконання робіт).

6. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ

Виконавці:

- обласна військова адміністрація
- органи місцевого самоврядування
- структурні підрозділи з питань ветеранської політики
- комунальні підприємства

Координація:

- профільний департамент Хмельницької обласної військової адміністрації
- постійна комісія з питань реалізації національної стратегії ветеранської політики Хмельницької обласної ради

7. ЕТАПИ РЕАЛІЗАЦІЇ

2026 рік (підготовчо-пілотний етап)

- формування та наповнення єдиного обласного реєстру ветеранів з обмеженою мобільністю;
- проведення первинної верифікації даних та визначення пріоритетності;
- проведення обстеження прибудинкових територій та підготовка індивідуальних планів;
- затвердження механізму співфінансування;
- реалізація перших об'єктів (пілотних кейсів);
- аналіз практичних результатів та уточнення механізмів реалізації.

2027 рік (етап масштабування та завершення)

- розширення Програми на інші територіальні громади області;
- досягнення максимального покриття потреб визначеної цільової групи;
- збільшення кількості об'єктів та охоплення більшої кількості ветеранів;
- залучення додаткових джерел фінансування (гранти, донори);
- систематизація типових рішень для прискорення реалізації;
- проведення оцінки ефективності Програми (кількісні та якісні показники);
- підготовка пропозицій щодо продовження або масштабування Програми на наступні роки.

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

ВОСЬМЕ СКЛИКАННЯ

05.05.2026

До питання: «Про презентацію проекту програми «Досвід формує майбутнє», спрямованої на залучення ветеранів до позашкільної роботи, зокрема до гурткової діяльності з молоддю та військово-патріотичного виховання».

ВИСНОВОК

постійної комісії з питань реалізації національної стратегії ветеранської політики

1. Схвалити концепцію проекту програми «Досвід формує майбутнє», спрямованої на розвиток позашкільної освіти технологічного спрямування та залучення ветеранів до освітнього й виховного процесу.

2. Рекомендувати визначити координатором з підготовки інструкторів та розроблення відповідних навчальних програм Хмельницький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді.

3. Рекомендувати Хмельницькій обласній військовій адміністрації розглянути зазначений проект з метою його подальшого доопрацювання та подання на затвердження у встановленому порядку (проект програми «Досвід формує майбутнє» додано).

Заступник
голова комісії

Олександр РОЗІЗНАНИЙ

Регіональна програма «Досвід, що формує майбутнє»

Проєкт передбачає створення та апробацію моделі розвитку позашкільних гуртків технологічного спрямування у територіальних громадах області з інтеграцією ветеранів у навчально-виховний процес.

Ключовою та безумовною умовою реалізації проєкту є системне залучення представників ветеранської спільноти, які за своїми моральними, діловими та професійними якостями здатні виконувати ролі наставників, керівників гуртків, інструкторів та інших організаційних функцій.

У межах проєкту планується запуск гуртків/факультативів у територіальних громадах на базах закладів загальної середньої та позашкільної освіти, закладів вищої та професійно-технічної освіти та інших приміщень, визначених органами місцевого самоврядування.

Такі приміщення підлягають облаштуванню та забезпеченню необхідною матеріально-технічною базою за рахунок коштів відповідних територіальних громад та регіональних субвенцій.

Функціонування гуртків передбачає фокус на опануванні сучасних технологій, зокрема керування FPV-дронами, НРК, радіоелектронного конструювання, спортивної радіопеленгації, авіамоделювання, аеродинаміки, робототехніки та інших прикладних напрямів.

Проєкт спрямований на:

- розвиток практичних навичок молоді;
- формування сучасних компетенцій;
- формування патріотичного виховання серед молоді;
- створення нової моделі взаємодії освіти та ветеранської спільноти;

Термін реалізації проєкту - постійно.

ОБҐРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ

Сучасний розвиток суспільства вимагає від молоді не лише теоретичних знань, а й практичних навичок у сфері технологій, які є актуальними як у цивільному житті, так і в сфері безпеки.

Наразі у більшості територіальних громад відсутні доступні можливості для опанування таких напрямків як:

- керування БПЛА (FPV-дронами), НРК (наземний роботизований комплекс);
- радіозв'язок та спортивна радіопеленгація;
- робототехніка та інженерія;
- радіоелектронне конструювання;
- авіаконструювання, аеродинаміка, тощо.

Одночасно існує значний потенціал ветеранів як носіїв практичного досвіду, який не інтегрований системно у освітній процес.

При цьому критично важливо забезпечити не формальне, а безумовне та

пріоритетне залучення саме тих ветеранів, які мають відповідні моральні авторитети, практичний досвід та здатність до наставництва, як невід'ємну складову всієї моделі.

Відсутність комплексного підходу призводить до:

- втрати можливостей розвитку молоді;
- нерівного доступу до сучасної освіти у громадах;
- недостатнього використання людського ресурсу ветеранів;
- обмеження виховання у підвищенні патріотичних та громадянських цінностей серед молоді.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Формування в молоді системи стійких патріотичних цінностей, виховання національної самосвідомості, громадянської відповідальності та готовності до активної участі у розвитку держави і територіальних громад шляхом створення доступної мережі гуртків/факультативів освіти технологічного спрямування.

Забезпечення набуття учнями та студентами практичних навичок у сфері сучасних технологій, зокрема керування безпілотними літальними апаратами (FPV-дронами), НРК, радіозв'язку та радіопеленгації, робототехніки, авіаконструювання, радіоелектронного конструювання, аеродинаміки, інженерного мислення та інших прикладних напрямків, що є актуальними як у цивільному житті, так і в сфері безпеки.

Створення умов для системної інтеграції ветеранів у освітній та виховний процес як наставників і носіїв практичного досвіду, що сприятиме передачі прикладних знань, формуванню життєвих компетенцій молоді, їх соціальній адаптації та військово-патріотичного виховання.

При цьому участь ветеранів у ролях наставників, інструкторів, керівників гуртків та організаторів є обов'язковою умовою реалізації програми та має забезпечуватися на всіх рівнях її впровадження.

Розбудова сталої моделі взаємодії між обласним рівнем, територіальними громадами, закладами освіти та ветеранською спільнотою, яка забезпечить рівний доступ молоді до сучасних освітніх можливостей незалежно від місця проживання та стане основою для подальшого масштабування на рівень області та України.

ОРГАНІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ ТА ФУНКЦІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Кожна територіальна громада формує власний план реалізації ініціативи, який передбачає:

- визначення кількості гуртків за напрямками;
- обрання базових закладів для їх розміщення;
- організацію навчального процесу;
- залучення ветеранів як інструкторів і наставників.

Залучення ветеранів повинно носити системний, безумовний та пріоритетний характер, із обов'язковим відбором кандидатів за моральними, діловими та професійними якостями для виконання функцій наставництва, інструкторської діяльності та організаційного супроводу.

У межах реалізації цього плану територіальні громади забезпечують:

- створення належних умов для функціонування гуртків, зокрема надання приміщень;
- забезпечення матеріально-технічної бази;
- окрему увагу приділяють впровадженню механізмів мотивації та преміювання викладачів/гуртківців;
- залученню молоді до участі в програмах.

Окремо громади зобов'язані створити умови для повноцінної участі ветеранів у всіх процесах реалізації програми, включаючи прийняття рішень, організацію навчального процесу та його супровід.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Бюджет програми формується з таких складових:

- закупівля обладнання та матеріально-технічної бази;
- оплата навчання та роботи інструкторів/керівників гуртків (зокрема ветеранів);
- організація навчального процесу (матеріали, логістика, приміщення, тощо);
- створення мотиваційного (преміального) фонду для залучених ветеранів.

Фінансове забезпечення має передбачати пріоритетну підтримку участі ветеранів як ключових учасників програми, що забезпечують її змістовну та ціннісну основу.

ПЛАН РЕАЛІЗАЦІЇ

Етап 1 – Підготовчий (постійно)

- відбір громад;
- визначення приміщень;
- підбір та навчання викладачів та ветеранів;
- закупівля/підготовка обладнання.

Забезпечення відбору ветеранів для виконання ролей наставників, інструкторів та керівників гуртків на основі їхніх моральних, ділових та професійних якостей.

Етап 2 – Активна фаза (постійно)

- запуск гуртків/факультативів;
- навчання учасників;
- моніторинг процесу.

Етап 3 – Оцінка та масштабування (постійно)

- аналіз результатів;
- формування моделі для масштабування;
- підготовка пропозицій для області.

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ ТА ТЕРИТОРІЯ

Цільова аудиторія:

- учні (10 –17 років);
- студенти;
- молодь у громадах.

Територія програми - Хмельницька область

ПАРТНЕРСЬКА ВЗАЄМОДІЯ

Реалізація програми здійснюється у взаємодії з комунальним закладом Хмельницьким обласним центром науково-технічної творчості учнівської молоді, який забезпечує:

- підготовку інструкторів (викладачів);
- методичне забезпечення;
- створення та стандартизацію навчальних програм;
- консультаційний супровід громад;
- моніторинг та оцінку діяльності мережі позашкільної освіти;
- організацію навчально-виховних таборів, тренувальних зборів,

змагань, тощо.

У межах партнерської взаємодії окремий акцент робиться на системному залученні ветеранської спільноти – ветеранські громадські організації, можливості місцевого, регіонального бізнесу, програм органів місцевого самоврядування.

ОЧІКУВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У результаті реалізації ініціативи передбачається створення в територіальних громадах сталої та ефективної системи позашкільної технічної освіти, інтегрованої у місцеву інфраструктуру та орієнтованої на довгостроковий розвиток. Така система поєднуватиме молодь і ветеранів у спільному навчальному та практичному середовищі, сприятиме передачі досвіду, формуванню наставництва та соціальній інтеграції ветеранів. де ветерани виступають не лише учасниками, а ключовими носіями досвіду, наставниками та організаторами процесів, що є базовою умовою ефективності всієї моделі.

У середньостроковій перспективі це сприятиме:

- підвищенню рівня залученості молоді до змістовної позашкільної діяльності;
- формуванню кадрового потенціалу у технічних і прикладних сферах;
- посиленню взаємодії між громадою, ветеранами, освітніми та громадськими інституціями;
- розвитку локальних центрів компетенцій на базі громад;
- зміцненню соціальної згуртованості та взаємної підтримки.

У довгостроковій перспективі реалізація ініціативи підсилить інституційну спроможність територіальних громад, їхню готовність до викликів безпеки та розвитку, а також створить передумови для формування нової культури технічної освіти, громадянської відповідальності та національної стійкості.